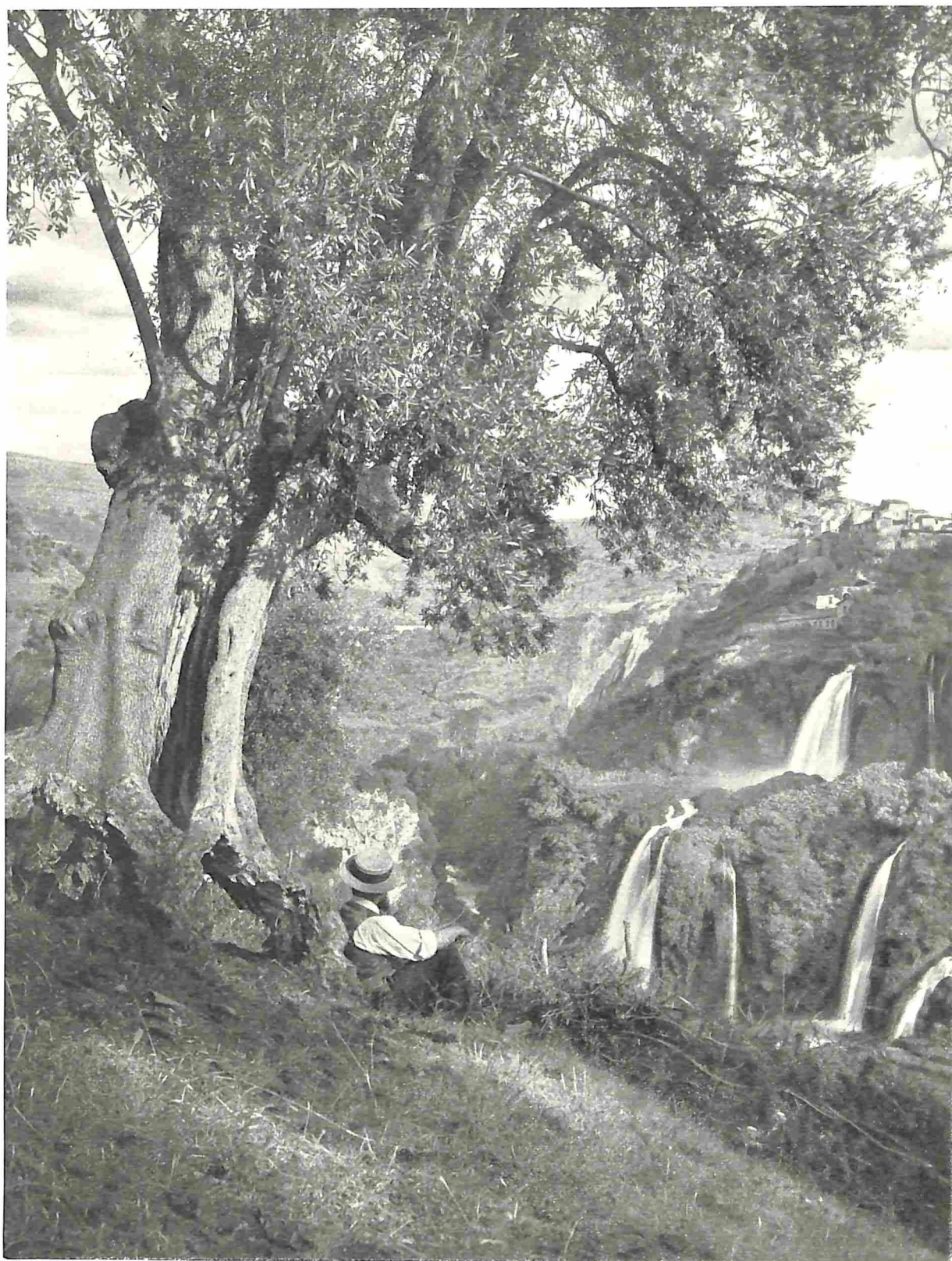

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 18.

ZATERDAG 30 APRIL 1921.

Foto Alinari.

GEZICHT OP DE WATERVALLEN BIJ TIVOLI.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

VAN TWEEËRLEI RAS, (18), DOOR HAL G. EVARTS . . .	BLZ. 206
ONTVANGEN BOEKEN	„ 207
TIVOLI EN DE VILLA D'ESTE, DOOR ETHA FLES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 205, 208—210
HOE DE DIEREN SPREKEN (23), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . .	BLZ. 209
DE DOOD VAN NAPOLEON, DOOR H. E. KNAPPERT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 210—212
EEN APPELSPREUK, DOOR G.	BLZ. 212
EEN VERGETEN EILAND (VERVOLG), DOOR J. M. DROOGENDIJK, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 212—216
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (30), DOOR J. ALLAN DUNN	BLZ. 215

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

VAN TWEEËRLEI RAS

18)

DOOR HAL G. EVARTS.

DE antilope van de open vlakte heeft een goeden neus en goede ooren, maar wonderbaarlijk scherpziende oogen. De witte haren bij het kruis zijn hard en stijf, en zoodra het dier onrustig wordt, gaat dat witte haarbosje steil overeind staan. De zon schittert op dien hellen witten borstel en in een oogwenk weet elke antilope mijlen ver in den omtrek, dat er gevaar dreigt op de vlakte; want het signaal plant zich onmiddellijk van kudde tot kudde voort.

Elanden, wier terrein zoowel in het hooge hout als op de oneffen hellingen ligt, waar men slechts zelden een ruim uitzicht heeft, vinden niet zooveel gelegenheid hun oogen te gebruiken. Hun gezicht is dan ook wel goed, maar niet buitengewoon. Neus en ooren echter zijn zeer sterk ontwikkeld; beiden waarschuwen om strijd, als er vijanden in aantocht zijn.

De beer leeft gewoonlijk in de met laag geboomte begroeide kloven en de duistere holen van de heuvels. Hij heeft bijziende oogen. Als een mensch doodstil blijft staan, kan een beer hem moeilijk van een boomstronk onderscheiden. Hij kan wel een geluid hooren, dat hem waarschuwt — maar het zekerst kan hij zich verlaten op zijn neus, die het geringste vleugje lucht opvangt.

Ver boven de woudlijn gaat het bergschaap op een duizelingwekkend hooge rotspunt liggen, overziet de heuvels met zijn onvergelykelyk scherpe oogen en tart zijn vijanden, ongezien te naderen. Reuk schijnt voor dit ras weinig betekenis te hebben en het gehoor is blijkbaar zeer zwak ontwikkeld. Sommigen beweren, dat het voortdurend neerploffen van door den storm losgeraakte rotsblokken daar hoog in de bergen hen onverschillig voor geluiden gemaakt heeft, daar zij toch elk geraas aan voortrollende steenklompen toeschrijven. Anderen houden vol, dat de heftige gevechten tusschen de rammen in den paartijd, waarbij zij met de koppen tegen elkaar beuken, de trommelvliezen beschadigen, zoodat zij doof worden. Beide meeningen kunnen juist zijn. Een feit is het, dat de oien beter hooren dan de rammen.

Het meisje dacht aan al deze dingen, terwijl zij met den kijker telkens andere dieren ontdekte. Zij zag, dat Flash strak naar den steilen rotswand achter haar opzag. Daar bewogen zich drie rammen langs den loodrechten muur voort. Het leek onmogelyk, dat zelfs een hagedis er zich aan vastklemmen kon. Geen wolf, hoe lenig en vlug hij ook is, kan het groothoornige bergschaap achtervolgen en het is nog zeer de vraag, of zelfs de bergleeuw het altijd bijhouden kan. De achterpooten van een ram zijn scherp en puntig, de voorpoot is breeder en heeft twee ovale zachte stootkussentjes, die niet uitglijden. Hij kan over een afstand van tien voet langs den loodrechten wand van een rots springen en komt veilig te land op een uitstekende klip, die niet grooter dan een voet in het vierkant is. Zoo laveert hij onbevreesd van rotspunt tot rotspunt langs den duizelingwekkend steilen zijwand van een afgrond.

Betty volgde deze drie rammen met nog meer aandacht dan de andere dieren, die zij gezien had. Moran had haar verteld, dat zij van al het gehoornde wild zijn lievelingen waren.

Flash wist wel, dat de rammen veilig voor hem waren, tijdelijk tenminste. Als hij een prooi besloep, hield hij wel degelyk rekening met de bijzondere bekwaamheden van het door hem gekozen dier. Als hij het op een eland voorzien had, zou hij wel zor en, nooit den wind achter zich te hebben, en dadelijk plat op den grond te gaan liggen, zoodra het beest zijn kant op keek; hij wist immers, dat het wel gebeuren kon, dat de eland hem niet zag, maar dat hij onmogelyk onbemerkt kon blijven, wanneer de wind zijn lucht aanvoerde. Wanneer hij daarentegen een bergschaap besloep, lette hij minder op de windrichting, stak gladde rotschellingen over zonder acht te slaan op de steenen, die onder zijn pooten losraakten en naar beneden rolden, maar paste zorgvuldig op, dat hij buiten den gezichtskring van die nooit falende oogen bleef, totdat hij tusschen zijn prooi en een onmogelyk te bereiken rotspunt komen kon.

Al deze dingen had hij door waarneming en harde ondervinding geleerd; hij wist ze niet zonder meer uit ingeboren „instinct”, dat groote woord, waaronder de menschen alle kennis der dieren willen rangschikken, zonder er over na te denken, of dat nu wel juist gezien is. Zeker, sommige — maar niet veel dingen wist hij instinctief, hoofdzakelyk echter was het de practische ervaring, die hem gevormd had. Wanneer hij iets verkeerd had gedaan, trok hij een les uit de mislukking en werd zoo met den dag slimmer.

Flash stak zijn kop op en tuurde naar de uitholling in de rotsen, waarlangs het wildpad zich naar boven slingerde; het meisje begreep, dat hij Moran hoorde aankomen. Deze kwam bij haar op den uitstekenden rand zitten en, hoewel geen van beiden er over sprak, wist elk van den ander, hoe hevig het verlangen hart en polsen kloppen deed.

Moran had er lang over zitten peinen, wát haar verdriet toch kon zijn — de reden, waarom zij zich niet vrij aan hem geven kon. Hij begreep, dat het iets te maken moest hebben met die grijze, met mos begroeide hut, die hier lang geleden heimelyk gebouwd was. Iets uit het verleden, dat lang doodgewaand en begraven was, had zich plotseling opgericht, strekte zijn skekachtige handen naar haar uit, schudde haar zoo uit haar gemakkeleklyk gladden levenssleur wakker en wierp haar midden in den harden tweestrijd van nieuwe meeningen en gezichtspunten, die niet gemakkeleklyk onder de oogen te zien waren.

Kinney zou het wel weten. Vader Kinney was een heel oud man en had zijn leven lang in de heuvels gewoond. Hij kende de geschiedenis van deze hut, en zou hem kunnen vertellen, wat die in haar leven betekende. Hij herinnerde zich vage geruchten, dat Kinney lang geleden met de wilde bende gereden had; en toen orde en wet het Westen kwamen opeischen en zijn bewoners in twee groepen verdeelden, door sommige beroepen in bescherming te nemen en goed te keuren, terwijl andere bedreigd werden, zou Kinney behoord hebben tot diegenen, die buitengesloten bleven.

Flash stond op, rekte zich uit, gaapte met wijd open muil, liep langs den rand en verdween bij den hoek, waar het wildpad naar de kloof afdaalde.

„Hij is er weer vandoor,” merkte Moran op. „De eerste twee uren zal hij wel wolf worden.”

„Zou hij ooit nog heelemaal wolf worden?” vroeg zij. „Van ons wegloopen en nooit terugkomen?”

„Alleen, wanneer hij ons kwijt raakt,” zeide Moran. „Dan zeker wel. Er zijn niet veel menschen, die vat op hem hebben;

hij is alleen aan ons gehecht. En zelfs ons zal hij misschien wel eens voor een poos in den steek laten — in het hartje van den winter, den paartijd van de wolven. Het is moeilijk vooruit te zeggen."

Zij richtte haar kijker op het lager gelegen land om naar Flash uit te kijken. Door een opening tusschen de boomen zag zij water glinsteren; het was een bevervijver, waar een kolonie van deze dieren een stroom afgedamd had, tot het water opgestuwd werd en een laag boschje van wilgen en berken overstroomde. Zij zag het watervlak rimpelen, toen een bever den vijver overzwoom en tegen den dam opkrabbelde. Een stekelvarken waggelde over een open grasvlakte. Toen kwam ook Flash binnengaan haar gezichtsveld; hij kroop sluipend over een weiland met zijn buik vlak bij den grond. Plotseling maakte hij een machtigen sprong en sloeg razend met zijn klauwen in het gras. Deze vreemde beweging herhaalde hij verscheidene malen.

„O, kijk eens! Kan je hem zien?” vroeg zij. „Wat ter wereld voert hij nu toch uit?”

„Hij probeert een piketpaaltje voor je te vangen,” zei Moran. „Je hebt ze wel gezien,” legde hij uit. „Die kleine slanke eekhoortjes, die in den grond leven. Zij houden zich in evenwicht op hun achterpooten en blijven doodstil staan, zoodat zij dan precies op een paaltje lijken, een duim dik en zes duim hoog. Ze zijn bijna niet te onderscheiden van de piketpalen, die de mannen in den grond slaan om er 's nachts hun paarden aan vast te binden; als het kamp dan verlegd wordt, blijven die staken staan en steken een eindje boven het gras uit. Die eekhoortjes worden hier algemeen piketpaaltjes genoemd, omdat iedere nieuweling het al heel moeilijk vindt, het denkbeeld op te geven dat hij er naar toe kan loopen en zijn paard er aan vastbinden.”

„Je vertelt mij zooveel vreemde dingen, dat ik ze soms haast niet gelooven kan,” twijfelde ze.

„Het is de zuivere waarheid,” verzekerde hij haar. „Er zijn in de Natuur zooveel wonderlijke waarheden, dat ik er met verzinsels van mijn eigen maaksel niet tegen op zou kunnen. Bovendien wil ik graag, dat je de dingen zien zult, zooals ze werkelijk zijn.”

Flash kwam zonder buit terug. Die kleine eekhoortjes waren moeilijk te vangen en hadden een tergende manier om in hun hol te verdwijnen juist op het oogblik, dat zijn kaken nog maar een voet van hen verwijderd waren, en dan vlak onder zijn neus te snappen en te snateren, alsof zij den gek met hem staken. Nu ging hij tevreden op den rotsrand liggen en dutte in. Maar zelfs in zijn slaap drong de betekenis van elk geluid tot zijn bewustzijn door. Het gemurmel van hun stemmen in het gesprek stoorde hem niets. In een boom beneden den rotsrand begon een roode eekhoorn rad te snateren; Flash opende zijn eene oog, maar slechts voor een seconde; toen sloot hij het kalm weer. Hoog in de lucht beschreef een havik breedte kringen en liet schorre rauwe kreten hooren, Flash trok slechts even met zijn eene oor. Maar plotseling was hij één en al aandacht, stond hoog opgericht op den uitersten rand van den kloofmuur, zette zijn haar als een borstel overeind en gromde met een dof gerommel in zijn keel, terwijl hij ver over de heuvels uitkeek.

Héél, héél uit de verte had de zwakke knal van een geweer-schot geklonken. Hij wist, dat dat de aanwezigheid van menschen beteekende. Zijn gedachten vlogen terug naar de mannen, die in de buurt van den Twee-Oceanenpas woonden, die zich slechts één hierheen gewaagd hadden en toen het meisje kwaad hadden willen doen.

„Ik ben benieuwd, wie dat zou kunnen zijn,” zeide Moran. „Blijkbaar iemand, die een dier doodde, om vleesch te krijgen. Ik geloof niet, dat Kinney al met paarden over den Rampart-pas heeft kunnen komen; dat zal nog wel een paar dagen duren. Bovendien was dat te ver landinwaarts voor hem; dan had hij hier bij ons moeten kampeeren. Maar Harmon was van plan van den anderen kant binnen te komen. Zij hebben hem opgedragen den geschiktsten weg uit te kiezen, die voor het Boschwezen dienst kan doen als verbindings- en verkeersweg van de Sunlight Gap recht door het land van de Vele Rivieren naar het meer; hij moet nu een reeks wildpaden uitzoeken en merken, die aan elkaar sluiten en dus gemakkelijk tot één weg te maken zijn. De Sunlight Gap zal nu wel bijna sneeuwvrij zijn; misschien is hij er al door gekomen. Morgen zal ik eens dien kant opgaan en rondkijken.”

„Ach neen, je hoeft niet te gaan,” zeide zij. „Wat kan het ons schelen, wie het is?” Zij had hem niets verteld van de

mannen, waar zij dien avond tegen aan geloopt was, die kerels, die haar zeker gegrepen en meegevoerd zouden hebben, als Flash er niet geweest was. Zij was bang, dat Moran, als hij daarvan wist, er op staan zou, haar onmiddellijk uit de heuvels weg te brengen. Zij had gedacht aan wat haar dan thuis wachtte — en besloten liever hier te blijven. Zij verkeerde trouwens ook in de meening, dat de mannen, niet in staat haar schuilplaats te ontdekken, verder getrokken waren en waarschijnlijk al honderden mijlen verder kampeerden. Dit schot echter was een aanwijzing, dat zij nog wel in de heuvels konden zijn. Zij mocht het niet op een ontmoeting tusschen Moran en hen laten aankomen.

„Probeer maar niet uit te vinden, wie het is,” drong zij aan. „Het zou best kunnen, dat het een heel vreemde bleek te zijn in plaats van Harmon of Kinney.”

„O, dat zou niet hinderen,” was zijn antwoord. „Ieder, dien ik hier in de heuvels ontmoeten kan, zou mij met genoeg een deel van zijn proviandvoorraad afstaan. Een beetje afwisseling zou geen kwaad ding voor ons zijn.”

„Ik heb een gegronde reden om te denken, dat dat schot van iemand kwam, dien ik niet wil, dat je ontmoet,” hield zij vol. „Toe, laten we naar de hut teruggaan, dan zal ik je vertellen, waarom.”

Toen zij het wildpad afdaalden, volgde Flash hen niet. Hij bleef boven op den rotswand, liep van het eene punt van uitkijk naar het andere en tuurde de heuvels in, om een teeken te ontdekken van den man, die het geweer afgevuurd had.

HOOFDSTUK XV.

Toen Flash naar de hut terugkeerde, ging hij niet binnen, om zich als naar gewoonte voor het vuur uit te strekken, maar bleef buiten, waakzaam en vol oplettendheid. Hij spitste zijn ooren om elk geluid op te vangen en snoof met trillende neusvleugels het lichtste zuchtje wind, dat onder de boomen kwam, op. Tweemaal liep hij het wildpad af en volgde het een paar honderd meter stroomafwaarts. Hij verlangde vurig, de betekenis van dat schot te weten en de plaats, waar de man, die het gelost had, zich ophield. Hij wist heel goed, dat hij, zoolang het daglicht was, in zijn nasporingen belemmerd was. Natuurlijk kon hij de menschen wel op grooten afstand zien; soms onder gunstige dekking kon hij ze onbemerkt vrij dicht naderen, maar zulke waarnemingen waren hoogst onbevredigend. Bovendien was er altijd eenig gevaar in dit op verkenning uitgaan bij daglicht; het nadeel was aan zijn kant en hij was veel te slim om dat dikwijls te wagen.

„Flash weet, dat er ergens op korten afstand van ons een man is,” zeide Moran. „Dat schot heeft hem ongerust gemaakt. Hij zal er binnenkort op uit gaan, om de zaak te onderzoeken.” Hij riep Flash binnen en sloot de deur. „Ik zou niet graag willen, dat hij in moeilijkheden kwam,” legde hij uit.

Flash bemerkte zijn bedoeling en jankte onrustig, terwijl hij aan de deur krabde. Hij sloop dicht langs de muren en duwde zijn neus tegen de retsen, waar het stopsel tusschen de ruwe planken uitgevallen was, trachtend een vleugje van de lucht daarbuiten op te vangen. Moran had heel handig gebruik gemaakt van een geschikte opeenstapeling van door den storm omgewaaide boomstammen, een vijftig meter van de hut gelegen. Hij had het schuin toeloopende bovengedeelte met dennetakken bedekt en daaroverheen de huid van een door hem gedooden eland gespreid. Een uur na het vallen van den nacht trok hij zich in deze schuilplaats terug, rolde zijn dekens los, en ging zijn pijp liggen rooken, onderwijl overdenkend wat het meisje hem zoo juist verteld had. Het feit, dat zij zoo vroeg in het voorjaar in deze hoge streek mannen aangetroffen had, was een aanwijzing, dat zij hier wel overwinterd konden hebben. Was dat het geval, dan zwierden zij ook nu misschien nog in de heuvels rond — een bende opgejaagde vluchtelingen.

(Wordt vervolgd).

Ontvangen boeken.

Van den uitgever C. Morks Cz. te Dordrecht ontvingen wij: „Kalkoen, Parelhoen, Pauw en Fazant”, No. 18, en „Het terrarium”, No. 19 der „Natuur- en sport-serie”. Beide werkjes zijn geschreven door Brandaris.

PANORAMA VAN TIVOLI.

TIVOLI EN DE VILLA D'ESTE.

TIVOLI is veel ouder dan Rome. Onze weg erheen voert door een dor eentonig stuk van de Campagna, waaraan de kleine Tiber of Anio nauwelijks eenige bekoring geeft.

De uitgestrekte villa van Hadrianus laten we rechts liggen, dan beginnen de olijvengaarden. Door een bosch van grijze gekromde stammen, winden zich voetpaden naar boven en al gauw zien we het stadje voor ons.

Over den heuvel verspreid en er tegenaan liggen de oude huizen; torens, stadsmuren en cypressen teekenen zich af tegen de lichte lucht. Naarmate we hooger klimmen zien we heel het wijde land aan onze voeten met Rome op den achtergrond, waaruit de koepel van den St. Pieter als een lichtbol opstijgt en vóór ons, in teere lijngolvingen, de Sabijnsche bergen.

Hierheen dus verbande, zooals de geschiedschrijver beweert, Koning Amphiaras, die een eeuw vóór de Trojaansche oorlog over Thebe heerschte, een gedeelte zijner onderdanen. Ze bouwden in dit heuvelland de stad Tibur (in de VIIIste eeuw n. Chr. Tivoli genoemd), een stad, die zich uitbreidde en in vijandschap met Rome leefde; want als de Galliërs de Tiberstad gingen bestoken, konden zij op een goede ontvangst van de Tiburianen rekenen en deze verleenden ook een schuilplaats aan degenen, die zich binnen Rome's muren niet veilig voelden. Maar in de vierde eeuw v. Chr. werd de stad door de Romeinen onderworpen, die er villa's bouwden en met voorliefde er de heete zomermaanden doorbrachten. De koude winden, die over de Sabijnen komen aangeblazen en er den winter onverkwikkelijk maken, brengen 's zomers een welkome koelte. En dan ging er voor de Romeinen een bijzondere aantrekkingskracht van de groote waterval uit: de Anio stort hier van een belangrijke hoogte naar beneden, het eentonige geruisch van het neerstroomende water werd als een probaat middel tegen slapeloosheid aanbevolen. De groote kunstbeschermer Maecenas en keizer

Augustus, die beiden aan deze kwaal leden, zochten hier genezing, en waar de eersten van den staat gaarne vertoeven daar volgt hun een heele schare op den voet. Wij kunnen ons dus voorstellen hoe in de warme maanden van 't jaar de Romeinen hier wellicht in de villa van Maecenas rondliepen, hoe ze zich verdrongen in de nauwe straat, die Vesta's tempel van het aan Sybilla gewijde heiligdom scheidt of leunend over den ouden muur neerzagen in het schitterend groene ravijn, waarin de Anio schuimend neerklatert. De trappen waarlangs we nu kunnen afdalen in de bergkloof, bestonden toen nog niet.

We ontvluchten het benauwde stadje en gaan over een zachten looper van mos naar beneden.

Hier is alles smaragd en fonkelend edelgesteente. We banen ons een weg door het sprookjesachtige ravijn, al willen viooltjes, rozen en anemonen ons den toegang versperren, al haken laurenstus, bloeiende brem en gulden roede zich vast aan onze kleeren. Bij de Neptunusgrot spat het water met wilde vroolijkheid omhoog. Is zóó overmoedig en vreugdedronken het jeugdleven van den stroom, dien we achteloos voorbijliepen toen hij zoo kalm en bezadigd door de Campagna schuifelde? Welk een heerlijk dartel en met alle moeilijkheden spottend levensbegin! Hij danst en springt over de veelkleurige steenen, bevochtigt het purperen zand, de hooge grassen en 't wuivende asparagus-groen, groeft zilveren lijnen in den eerwaardigen rotswand, niets is hem heilig — en overal waar hij voorbij huppelt, laat hij een spoor achter, een franje van stalakiet, want zijn water is heel kalkhoudend, en het fijne kantwerk, dat hij hier en daar aan steenen, rotsen en vermolmde boomwortels vasthecht, geeft een nog rijkeren tooi aan heel deze wereld vol kleur en levensweelde. — Als we door den sluier van takken naar boven zien, schijnt de tempel van Vesta ons een adelaarsnest, dat tegen de rotsen hangt; het monumentje wordt wel heel klein van structuur in een zoo grandiose omgeving maar

we bewonderen nu nog meer den durf waarmede in de oudheid zoo'n heiligdom neer werd gezet aan den rand van den afgrond en zijn volmaakt evenwicht waardoor het nu na zooveel eeuwen nog vrij ongeschonden staat boven de altijd voortbruischende Anio.

(Slot volgt).

ETHA FLES.

HOE DE DIEREN SPREKEN

23) DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

DAT is de vroegste ondervinding van 't dier in de natuur, zijn leerschool om thuis te raken in de wereld en in gewoonten, die wijzer wezens van zijn eigen soort als goed in de wereld hebben leeren kennen. Wanneer zijn eerste winter nadert, wordt hij door zijn moeder mee naar de kudde, of den troep, of een trekkenden zwerm genomen; en dan is hij klaar, niet voor een geheimzinnig, nieuw kudde- of massa-instinct, maar voor dezelfde oude seinen, die goed hun dienst deden om hem te leiden of te waarschuwen van zijn geboorte af aan. Ik kom daarom, natuurlijk en redelijk, tot het besluit, dat mijn rendieren wegstormden, en mijn dalende plevieren hun vlucht wijzigden, omdat er één onder hen gevaar bemerkte en een waarschuwend ingevening uitzond, waar de andere stipt aan gehoorzaamden, omdat ze aan precies dezelfde mededeelingen gewend waren. Er was niets onnatuurlijks, of geheimzinnigs of zelfs nieuws in deze ervaring. Voor zoover ik kan zien of beoordeelen is er geen plaats voor, of behoefte aan een gezamenlijk kudde- of massa-instinct, en hebben de dieren geen leerschool, geen ondervinding gehad, waardoor ze zoo'n instinct begrijpen moesten, als het uit den hemel op hen viel.

Onze menschenlijke ervaring daarenboven, vooral die welke zich afspeelt in het grensgebied van de wereld van 't onderbewuste, waar de wilde schepsels voor 't grootste deel leven, kan kracht en beteekenis bijzetten aan onze opvatting der natuur. Er zijn ontroeringen, begeerten, neigingen, die door kreten kunnen worden medegedeeld; en er zijn andere, die zeer wel overgebracht kunnen worden zonder kreten, of zelfs zonder woorden. Een opgewekt mensch straalt opgewektheid uit; een sterk mensch sterkte; een dapper man moed (we weten niet in hoeverre, of met welke beperkingen); en een vrouw kan meer geprikkeld worden door een man, die niets zegt, dan door een man, die te veel zegt. Deze bewijzen uit het dagelijksche leven geven misschien eenig licht in het geweldige feit, dat liefde, vrees, haat, — elke innige ontroering, een kracht op zichzelf is, een kracht om rekening mee te houden, afgezien van den kreet of den blik waardoor ze is uitgedrukt; dat al zulke ontroeringen zich naar buiten kenbaar maken; en dat er mogelijk, of wel heel waarschijnlijk, een bepaald medium bestaat om ze over te brengen, zooals een onbekend medium, dat wij „aether” noemen, de lichtgolven overbrengt.

Het is waar, dat wij gewoonlijk zoo'n ontroeringsdrang van anderen ontvangen door middel van onze oogen of ooren; maar soms nemen we dien klaarblijkelijk op door onze huid, zooals Anthony Trollope¹⁾ zei, dat hij Latijn leerde; en nu en dan krijgen we ze van een ander, zonder dat we 't weten, of ook maar in de verste verte denken aan wat er gebeurt. Het is merkwaardig, dat de prettigste menschen om bij ons te hebben op de wereld, stille menschen zijn, vooral een stille vriend, en dat het zwijgen van een mensch altijd welsprekender is dan zijn praten. Het zwijgen van den een kalmeert ons als een melodie; het zwijgen van den ander verveelt ons tot gapens toe, misschien omdat het een „dood” zwijgen is; de rust van een derde wekt zoozeer onze nieuwsgierigheid op, dat we ons eenmaal in ons leven volmaakt al een natuurlijk dier gedragen, dat wil zeggen: we gaan als 't ware om den zijger heen, bekijken hem naar den geest van alle kanten, besnuffelen zijn meeningen onder den wind, laten hem als een musch onze vlerken in 't gezicht gonzen, of stampen tegen hem als een konijn — en dat alles om hem op te wekken, en gewaar te worden, wat voor merkwaardigs er achter zijn stilte steekt. En waarom? Eenvoudig, omdat ieder levend mensch stil, onbewust, zijn ware gedachten of gevoel kenbaar maakt, en onbewust begrijpt ge ze, of anders doet ge een vergeefsche bewuste poging in die richting.

Zulke ondervindingen bepalen zich gewoonlijk tot een kamer, tot een kring om een open vuur; maar ze zijn niet

noodzakelijk beperkt tot een enge ruimte, omdat er niets is in een muur, dat iemands liefde of haat zou verhinderen er doorheen te dringen, of in de lucht om hun voortgang te stuiten, of in de natuur van iemand anders om hem te beletten ze op te nemen. Wanneer de invloed van een onuitgesproken wil, of bedoeling, of waarschuwing, of bevel van den eenen mensch op een ander persoon in de verte zou blijken meer algemeen te zijn, dan we nu mogelijk achten tengevolge van onze gewoonte te spreken, dan zou dat niets onnatuurlijks of geheimzinnigs zijn, maar eerder een zuiver werken van den onderbewusten of dierlijken geest, die zijn eigen manier van zich mee te deelen had, nog eer de spraak ooit was uitgevonden.

Whitman¹⁾, die soms het staartje van de wijsbegeerte te pakken kreeg (en die zich verbeeldde dat hij haar te voorschijn kon trekken als een gevangen marmot, en haar met barbaarsch gehuil om zijn hoofd slingeren), kon men vaak zien voor 't hol van deze leer der gedachtenoverbrenging: „Deze verlangens, waarom zijn zij? deze gedachten in het duister, waarom zijn zij?”

Waarom zijn er mannen en vrouwen, door wier nabijheid het zonlicht mijn bloed sneller doet stroomen?

Waarom, als zij mij verlaten, zinken mijn wimpels van vreugde slap en lusteloos neer?

Waarom zijn er boomen, waar ik nooit onder loop, of grootsche en melodieuze gedachten dalen op mij neer?

Wat is het, dat ik zoo plotseling met vreemden van gedachten wissel?

Waarom met een koetsier, als ik aan zijn zijde op den bok rijd?

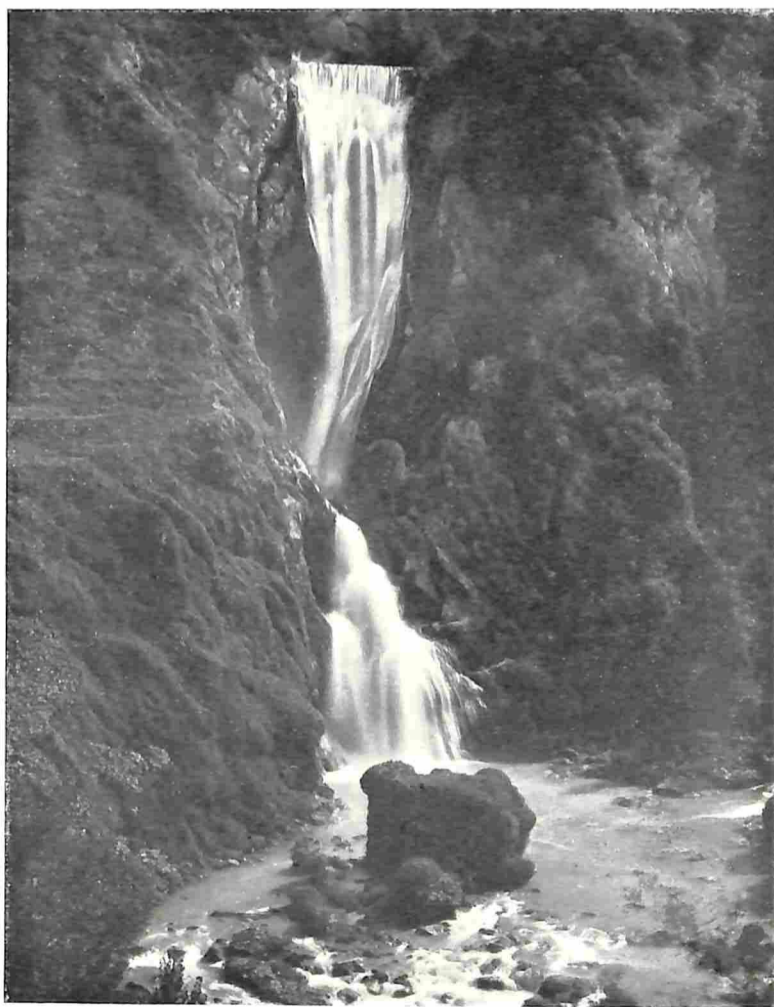
Waarom met een visscher, die langs de kust zijn zegen trekt, als ik voorbijkom en poos?

Vanwaar, dat ik toegankelijk ben voor de vriendelijkheid van een vrouw, een man?

Vanwaar, dat zij toegankelijk zijn voor de mijne?”

Nog eens, onze gewone, menschenlijke ervaring werpt misschien een helderder licht, dan ooit uit de werkkamer van dierenpsychologen komt, over de handel wijze van in-troepenlevende dieren in hun zoogenaamde blinde panieken, als men zegt, dat ze beheerscht worden door een van buitenaf komend, niet persoonlijk kudde-instinct; maar wat de oorsprong van zoo'n opvatting is, is een raadsel voor iemand, die van nabij

1) Amerikaansch dichter 1819-1892.

DE GROOTE WATERVAL BIJ TIVOLI.

1) Engelsch romanschrijver 1815-1882.

dieren in de vrije natuur heeft waargenomen, omdat een paniek bij hen nooit „blind” is en hun ingeving „van buitenaf” dikwijls valt af te leiden van een verschrikt dier hunner eigen soort, of zelfs van een opgewonden menschelijk wezen, wiens ontroeringen dierlijk zijn, beide in hun uiting en in hun prikkelende uitwerking.

Een hond wordt eerder opgewekt door menschelijke opwinding, dan door die van een anderen hond. Een verschrikt ruiter deelt zijn angst of onzekerheid in heviger mate aan het paard onder zich mee. De kudde zwijnen, die zich van een steile plaats in zee stortte 1), was, zou ik zeggen, niet door uitgebannen duivelen bezeten, maar door de hysterie, rechtstreeks overgenomen van een man of vrouw uit de opgewonden menigte in de onmiddellijke nabijheid. Een paniek is aansteekelijker dan eenige koorts, en kent geen grenzen tusschen dier en mensch. Ja, bij een verschrikte menigte in den ondergrondschen spoor, in een schouwburg waar rook verschijnt, of bij elk ander tooneel van groote opgewondenheid, kunt ge in enkele minuten handelingen opmerken, die meer van een paniek hebben, meer aan een kudde-instinct doen denken (wanneer er zoiets fantastisch bestond in de geordende natuur), dan iemand in zijn heele leven bij wilde dieren kan waarnemen.

Op dit oogenblik heb ik den levendigen indruk in mijn hoofd van een avond dat 'k gegrepen en meegesleurd werd door een menigte van Italiaansche socialisten, twintigduizend waanzinnige mannen en enkele woeste vrouwen, die eerst als een vloedgolf over het groote plein onder de kathedraal te Milaan woelden, huilend en krijshend en vloekend, en toen luidruchtig door de propvolle straten stroomden om straatkeien naar het onschuldige dak van het station te slingeren, als naar een symbool van de regeering. Het dak was van glas, en het kletterend vernielingswerk scheen net zoo op de zenuwen der menschen te werken, als de kreet *pak ze!* op een opgewonden hond, en hen op te zweepen tot een zinnelooze vernielingswoede. Klaar en doordringend boven 't geraas schalde een hoorn, als een klank uit den hemel, en in de ziedende menschenmassa chargeerde een eskadron cavalerie, dat naar links en rechts met het plat van de sabel sloeg, en opnieuw een gedruisch van krijshen en vloeken verwekte, als de zwakken onder den voet geloopt werden. Angst? Die massa wist in deze oogenblikken net zoo min van angst al

IN HET RAVIJN BIJ TIVOLI.

een omgeworpen bijenkorf. Ze stond de charge met een ge-loei, een schor, zwaar gebrul, dat de cavalerie weg scheen te vegen als rook in den wind. Ongewapende mannen zwermden op de paarden los als woedende bavarianen, en smeten al vloekend steenen onderwijl. De aanval eindigde in een zegevierend gegil, en paarden zonder berijders, met vlammeende oogen en neusgaten, sprongen hoog op, traptten, hinnikten door het pandemonium heen.

Achterna beschouwd moet er iets ontzettend dierlijks in het tooneel zijn geweest, want, als ik het me nu te binnen breng, zie ik, alsof Herinnering zich een beeld had gehouden van de gebeurtenis, een steigerend paard, terwijl een ruiter krimpnd uit den zadel stort; en ik hoor niet het schreeuwen en de verwenschingen van de menschen, maar den afschuwlijken kreet van een dol beest.

Het was jaren geleden, 's avonds toen de nieuwsvloed over de ramp van het Italiaansche leger bij Adowa 2) losbarstte, nadat het lang verborgen gehouden was, en ik leerde toen voor den eersten keer wat gemoedsbeweging beteekent als alle perken verbroken zijn. Ik moest er me schrap tegen zetten, alstegen den stroom, of een krachtigen wind. Toegeven, mijn zelfbedwang zelfs maar voor een oogenblik verlieten, zou gelijk staan met zelf mee te huilen en steenen te rapen, een vijand uitkiezen en den gebalden vuist op heffen tegen een aanstormend paard of zwaaiende sabel, evenals de andere krankzinnigen. Ik greep een man bij de schouders, hield hem vast, en vroeg hem in zijn eigen taal me te vertellen, wat er aan de hand was, maar hij staarde me slechts woest met open mond aan. Ik greep een ander, en hij sloeg naar mijn gezicht; een derde, en hij schreeuwde als een beest in de val. Slechts één gaf me een vrij samenhangend antwoord, een man dien ik van onder een sabel wegrukte en een zijstraat induwde. Zijn Ambrogio was er in geloot, huilde hij (ik veronderstel, dat ze zijn zoon of broer met een slecht aangeschreven Milaneesch regiment op het Afrikaansche avontuur hadden uitgestuurd), en het waren allemaal dieven, onderdrukkers, moordenaars — ten slotte rukte hij zich uit mijn greep los en wierp zich weer gillend in 't gepeupel.

Was ik als rendier op bezoek geweest, en had ik dat verbazingwekkende tooneel gezien en niets van de bedoeling er van gesnapt, dan zou ik allicht tot de gevolgtrekking zijn gekomen, dat een geheimzinnig kudde-instinct al deze wezens voortjoeg, zonder dat ze wisten waarheen; maar als mensch wist ik heel best, dat zelfs deze onhandelbare menigte het sein had gekregen van een aanvoerder; dat de zinnelooze opwinding, die hen bezielde, bij enkele personen begonnen was, die eenigen grond voor hun hartstochtelijkheid hadden; en dat de opwinding zich van den enkeling als een pest verbreed had, tot al het gepeupel door aangetast was en er zich onder hoog als een grasveld onder den storm. (Wordt vervolgd).

1) Matth. 8 : 28—34.

2) 1896.

DE DOOD VAN NAPOLEON.

(1821—5 MEI—1921)

„D EN vijfdien Mei eindelijk kon men zich niet meer ontveinzen, dat de laatste dag van dit buitengewone bestaan gekomen was. Al zijn dienaren, om zijn bed geknield, sloegen de laatste worsteling van het leven met den dood gade, een worsteling die getuigde van smartelijk lijden. De Engelsche officieren, die buiten de sterfkamer stonden, luisterden met eerbiedige belangstelling naar de mededeelingen der bedienden over het verloop van den doodstrijd. Tegen den avond namen met de krachten ook de pijnen af, een algeheele kilheid trad in, de dood scheen zich meester te maken van zijn roemrijk slacht-offer. De storm die den ganschen dag had gewoed, was gaan liggen; het was stil en helder geworden. Kwart voor zessen, juist toen de zon onderging in golven van licht en het Engelsche kanon de taptoe verkondigde, zagen de talrijke aanwezigen die den stervende gadesloegen, dat hij niet meer ademde, en zij riepen: hij is dood. Zij bedekten zijn handen met eerbiedige kussen en Marchand die naar Sint Helena had meegenomen den mantel dien de Eerste Consul bij Marengo had gedragen, spreidde dien over den doode uit, slechts het edele hoofd onbedekt latend”.

Zoo waren, naar de schoone beschrijving van Thiers, de laatste oogenblikken des grooten Napoleons. Wie deze beschrijving weer eens in haar geheel leest, hem gaat het als den

getrouwen die hun onttroonden meester in zijn ballingschap waren gevolgd, en hem nu de oogen hadden toegedrukt : zijn gedachten gaan terug naar den generaal, den keizer in al zijn glorie. Dit allereerst. Vloeit hem Neêrlands bloed door de aderen, dan zal hij zich verder herinneren hoe zijn grootouders in Napoleon meest den dwingeland vreesden, den „menschenlacher”, zooals zeker spotversje hem noemt. Hoe zij hem haatten als den man van tiërceering en conscriptie, van het continentale stelsel met zijn schrikbarende duurte. Nergens misschien spreekt deze, overigens, begrijpelijke haat duidelijker dan in het minder bekende gedicht van A. Loosjes Pz., dat onder het opschrift : „De Basiliscus-eyeren” een plaats vond in Scheltema's weekblad : „Het Vaderland en de Franschen”. In één adem vloekt hier de dichter, oprecht vaderlander, de Fransche taal en wat hij noemt Fransche vleierij, pracht en tooi, hoovaardij, ambtsbejag, galanterie en lichtzinnigheid :

Weg Fransche stank, weg verr' van hier,
Zoo raakt men, door den tijd
Niet slechts het Basiliscus-dier
Maar zijn gebroed ook kwijt.

Natuurlijk, het toen levend geslacht dat den druk van des overweldigers hand wel heel pijnlijk heeft gevoeld, moest over hem en zijn werk anders oordeelen dan wij, die dan ook grif zullen toegeven dat zulke ijzelijke ondeugden niet alleen tieren in Franschen grond. Toen Napoleon meester in Europa was, heeft hij eens gezegd : „niet ik heb de wereld, maar de wereld heeft mij noodig”. Wij hebben leeren inzien hoeveel waarheid in deze woorden lag, hoe groot zijn invloed op de maatschappij is geweest in Frankrijk en daarbuiten. Om met een heden-daagsch geschiedschrijver te spreken : „alom waren er door Napoleon en zijn heerschappij zaden gestrooid, die niet meer waren te verstikken. Godsdienstvrijheid, burgerlijke, staats-rechterlijke gelijkheid, eenparigheid van lasten en plichten, gelijkmatige rechtspleging, deze en andere denkbeelden, door het rationalisme der achttiende eeuw gepredikt en door den maatschappelijken toestand in Frankrijk gretig aangenomen, waren, door de Napoleontische overheersching van zoovele landen, rondgestrooid in Europa”. Dat men deze gezegende dingen in de ongunst der tijden, te midden van voortdurende oorlogen, over het hoofd zag, wien zal het verwonderen. Later eerst, nadat de hartstocht had uitgewoed, zou Frankrijks eerste keizer op zijn juiste waarde worden geschat. Maar wel treft het, dat bij zijn dood, zes jaar nadat de held gevallen en onschadelijk geworden was, zoo weinig blijkt van erkenning zijner grootheid. Wie bedenkt, dat zijn talrijke onderdanen in hem hadden aanschouwd een caesar, die regeerde bij decreten en alles doordreef met zijn onverbidde wil ; wiens gedachten, in daden omgezet, geschiedenis maakten en die vriend en vijand beiden ontzag wist in te boezemen voor zijn persoonlijkheid, die verwacht dat de tijding van zijn dood een diepen indruk moet hebben gemaakt : een groot man, een genie is heengegaan.

In de dagbladen althans komt die indruk zelden tot uiting. Ik weet wel dat de pers destijds geen uitvoerige beschouwingen gaf over groote dooden, geen lange artikelen wijdde aan de nagedachtenis van beroemde personen. Haar taak bepaalde zich tot berichtgeving. Maar hoe weinig zeggend zijn die kortere of langere berichten, die naar aanleiding van Bonaparte's overlijden in de bladen verschijnen. Als stond men hier aan het graf van een verdienstelijk medeburger, wijzen ze op zijn „ongemeene bekwaamheden, zijn werkzaamheid, zijn beleid”. Als gold het hier niet den man wien de wereld te klein was. Of, hij wordt voorgesteld als een „voorwerp dat medelijden verdient”. Was dit alles wat men zeggen kon? Waren de zes jaren, sedert Waterloo verlopen, lang genoeg geweest om alle ellende en meteen den bewerkter ervan te vergeten? Napoleon heeft nooit geloofd aan de mogelijkheid eener ontvluchting van Sint Helena, te minder, naarmate hij duidelijker inzag dat de wereld aan hem voorbij ging, dat zij het stellen kon buiten hem. Had hij de berichten over zijn dood in de bladen kunnen lezen, hij had zich van de juistheid zijner opvatting kunnen overtuigen. De ex-keizer was dood voordat hij gestorven was en zijn sterven was geen gebeurtenis die hem in al zijn grootheid zou doen herleven.

Het ligt voor de hand, dat, honderd jaar geleden, berichten van Sint Helena naar Europa lang onderweg waren, en de tijding van Napoleons dood is hier te lande dan ook eerst anderhalve maand na zijn overlijden ontvangen. De „Opregte

HET GEBORTEHUIS VAN NAPOLEON TE AJACCIO.

Haarlemsche Courant”, een „veelgelezen” blad, brengt u in haar nummer van Zaterdag 26 Mei 1821 het eerste bericht : „De berigten uit Londen van den 22 Mei melden, onder andere, dat men aldaar brieven had ontvangen van Sint Helena van den 31 Maart, inhoudende, dat Buonaparte wel ongesteld was, doch dat men in geenen deele voor zijn leven vreesde”. Uw aandacht is alvast op de zaak gevestigd. Zoo ge naar nader bericht verlangt, zult ge echter een week geduld moeten oefenen. Immers, pas in het nummer van 2 Juni leest ge het vervolg : „Personen, welke den 2 April van het eiland Sint Helena zijn vertrokken, verzekeren, dat Buonaparte destijds ernstig ongesteld was en onverwachts verlangd had den gouverneur Sir Hudson Lowe te spreken”. Uw belangstelling is intusschen geklommen, maar over den vermoedelijken afloop dezer ongesteldheid kunt ge veertien dagen lang nadenken. Daarna brengt uw lijfblad van 19 Juni u een bericht uit Londen van den 15den : „Woensdag liep het gerucht, dat men de tijding van den dood van Buonaparte had ontvangen. Sedert heeft men echter niets ter bevestiging van dit gerucht vernomen”. Men ziet : anderhalve maand nadat de keizerlijke balling den laatsten adem had uitgeblazen, wisten onze grootouders nog niets naders dan dat het gerucht van zijn dood zich niet bevestigd had. Inmiddels was den 18den Juni de gebruikelijke „Algemeene Dank- en Bededag ter gedachtenis van de zegenrijke overwinning van Waterloo” gehouden. Te Brussel was in de S. Michel en S. Gudule, in tegenwoordigheid van de civiele en militaire autoriteiten, een Te Deum gezongen en de koning, de koningin, de prins en de prinses van Oranje met prins Frederik hadden de godsdienstoefening in de Protestantsche kerk bijgewoond. Maar niemand van hen wist op dat oogenblik dat de rusteloze, wiens val in den gebede dankbaar werd herdacht, reeds tot de eeuwige rust was ingegaan. Wij, die gewoon zijn aan een vluggen inlichtingsdienst en tweemaal per dag berichten ontvangen van de uiteinden der aarde, kunnen ons ternauwernood voorstellen dat onze grootouders genoeg hadden aan hun „nieuwspapieren” die maar twee- of driemaal per week verschenen en berichten gaven die, ondanks de toen gebruikelijke telegraaf, zoo laat inkwamen.

DE KAMER TE AJACCIO, WAARIN NAPOLEON GEBOREN WERD.

De „Opregte” van 10 Juli heeft dan eindelijk uit Londen de bevestiging der doodstijding ontvangen: „Den 4den dezer heeft kapitein Hendry, kommanderende de sloep Rosario, het belangrijk bericht aangebragt, dat de voormalige keizer van Frankrijk, Napoleon Buonaparte, op den 5den Mei, te zes uren des avonds, op Sint Helena is overleden. De admiraliteit heeft gelijkluidende depêches ontvangen en het ministerie heeft dadelijk onderscheidene couriers afgezonden, ten einde dit bericht aan de hoven van Europa mede te deelen”. Bepaaldelijk wordt er bij vermeld dat dit bericht „met de telegraaf naar Dover moet zijn overgebracht”. Het deelt een en ander mee over ’s keizers laatste oogenblikken, waarin hij — en hier komt even de oude afkeer om een hoek gluren — „nog blijken gegeven heeft van den hartstogt, die hem bezielde”. Hij zou nml., toen hij zijn einde voelde naderen, aan zijn bedienden gelast hebben, hem zijn generaalsuniform en zijn laarzen aan te trekken en hem neer te leggen op het veldbed, waarop hij placht te rusten. In deze uniform zou hij gestorven zijn. — Men kent de aanleiding tot deze onjuiste voorstelling: niet op zijn doodsbed, maar op het praalbed lag de geniale veldheer in de groene uniform van de jagers der garde met den bekenden kleinen hoed op het hoofd. Zoo is hij ook afgebeeld op een enkele jaren geleden teruggevonden portret, gemaakt den dag na zijn dood. Hoe zouden zijn vrienden die beurtelings de wacht hielden bij zijn stoffelijk overschot dat zij met eerbied aanschouwden, zich geërgerd hebben, indien zij hadden geweten, dat het bericht van zijn overlijden eindigde met de opmerking, dat Engeland nu ontheven was van „een aanmerkelijke jaarlijksche uitgave, welke zijn verblijf op Sint Helena te weeg bracht”. En als zij in de krant hadden gelezen: „het bericht heeft geene belangrijke invloed gehad op de prijzen der fondsen”.

(Slot volgt).

H. E. KNAPPERT.

EEN APPELSPREUK.

Er is een Engelsch rijmpje, dat zich in ons land burgerrecht veroverd heeft; het schijnt in den vruchtenhandel opgeld te doen en op een fruijtentoonstelling zagen we het reeds met reuzenletters in een stand gepropageerd: „An apple a day — Keeps the doctor away!”

Het stamt uit Engeland's Westen, uit het land van den appelwijn, waar men geheel terecht de heilzame werking van de appelvrucht immer hoog heeft gehouden en die nog bezingt in vele overoude rijmpjes. Die komen alle hierin overeen dat waar de appel gegeten wordt de dokter wel naar elders verhuizen kan. Dat doet ons denken aan de platte-landsche vereering in Gelderland en Overijssel van het „kruidmoes,” welk karnemelkproduct, met rozijnen, stroop en een dozijn versche kruiden bereid, zulk een tonische, voedende, bloedzuiverende en lichtelijk afvoerende werking in zich schijnt te vereenigen dat we een Veluwschen dokter zelf hebben hooren verklaren „dat er in den zomerdag aan de boeren geen cent te verdienen viel, wijl ze dan allen „kruidmoes” aten.

Zoo zweert men ginds bij het appeleten en niets schijnt heilzamer te zijn dan een rauwe of gebraden appel, alvorens de nachtrust in te gaan: — Eat an apple going to bed — make the doctor beg his bread! of ook wel: — Knock the doctor on the head!

Zelfs trots het spreekwoord dat fruit des morgens goud is, 's middags zilver en lood des avonds, heet het ginds:

- An apple a day keeps the doctor away;
- Apple in the morning — doctors warning;
- Roast apple at night — starved the doctor outright.

Of wilt ge een nog sterker lezing:
Apple each meal, and one for sleep,
Kill him and shroud him and
bury him deep!
G

EEN VERGETEN EILAND.

(Vervolg).

HET volgend dorp, hetwelk we op onze rondreis aandoen, is Oud-Vosmeer. Deze plaats vormde eertijds met Nieuw-Vosmeer, aan de overzijde van de Eendragt gelegen, één heerlijkheid. Dit water was vroeger veel smaller en ondieper dan thans. Na 1530, toen de St. Michielsvloed een groot deel van Zuid-Beveland verzwolg, en Reimerswaal van het vasteland werd afgescheurd, werd de stroom geheel verlegd. Hierdoor verwijdde de Eendragt zich en werd, wat ze voordien niet was, bevaarbaar.

Over het algemeen heeft het eiland Tholen weinig van oorlogsrampen te lijden gehad. Uit een strategisch oogpunt was het en is het nog steeds van weinig beteekenis. Gedurende de mobilisatiejaren was dit eiland dan ook een van de weinige streken waar geen soldaten waren gelegerd. Oud-Vosmeer is feitelijk de eenige plaats op het eiland, welke in de verschillende landoorlogen een rol — en dan nog slechts een bescheiden — heeft gespeeld.

Tijdens den Spaanschen oorlog werd het van schansen voorzien, die, voornamelijk langs de Eendragt opgeworpen, een overtocht moesten beletten.

Beurtelings was het dorp in de macht der Spanjaarden en der Staatschen. In 1573 werd de gouverneur van Veere, die een aanslag op Bergen-op-Zoom in den zin had, met 700 man door de Spanjaarden bij Oud-Vosmeer verslagen. Slechts enkelen konden zich zwemmende redden.

Drie jaren later, in 1576, werd het dorp zoo goed als geheel in de asch gelegd door de Staatschen.

In 1747 had de Oostenrijksche generaal Graaf Nadasty er zijn hoofdkwartier gevestigd en hadden de inwoners veel te lijden van het vreemde krijgsvolk.

In 1525 vindt men melding gemaakt van een gilde der handboogschutters, dat St. Sebastiaan tot schutspatroon had gekozen. Dit gilde werd reeds in 1658 opgeheven. In 1710 werd er echter een ander gesticht. Dit was evenwel een nog korter leven beschoren. De secretaris der heerlijkheid Oud- en Nieuw-Vosmeer, die de bescheiden van het gilde onder zijn berusting had, nam het met zijn plichten als bewaarder niet al te nauw. De boeken en documenten maakte hij zoek en van de zilveren schilden, die de vereeniging bezat, maakte hij er verschillende te gelde.

Twee zaken bleven herinneren aan dit St. Sebastiaansgilde. Ten eerste een geschilderd bord, in het gemeentehuis aanwezig, met een voorstelling van de marteling van dezen Heilige en ten tweede een kerkkroon, volgens resolutie van 17 Juni 1737 aangekocht voor de overgebleven schilden en den zilveren vogel, die nog in het bezit van het gilde waren.

Bezienswaardig is nog een oude smidse. In den voorgevel van dit huis heeft een vroegere bewoner, een zekere Cornelis Verkercke, een waar kunststuk aangebracht. Verschillende

figuren o.a. een man, die de klok luidt, een schaarslijper en ruiters te paard worden door een uurwerk in beweging gebracht. Men zie de afb. op blz. 214.

Op Oud-Vosmeer volgt het oude stadje Tholen. Dit is echter reeds in dit tijdschrift behandeld (zie No. 38 en 39 van jaarg. 1917) en dus zetten wij onzen tocht voort naar Poortvliet.

Dit dorp is zeer oud. Reeds in 1204 wordt er van Poortvliet, later van Poirtvliet, gewag gemaakt. Toen werd er door Hugo van Voorne, die Willem I, Graaf van Holland, de heerschappij in Zeeland betwistte, een kasteel gebouwd. Deze had daar echter niet lang plezier van, want het werd spoedig door 's-Graven broeder, Floris, verwoest. Men weet niet met juistheid te zeggen, waar dit kasteel heeft gestaan. Men vermoedt ten oosten van het dorp, tusschen de kom der gemeente en het zoogenaamde Oude kerkhof, waar men op een akker vaak buitengewoon zware brokken muur heeft gevonden.

Poortvliet ligt thans op meer dan een half uur afstands van de Schelde. Vroeger was het echter een zeehaven, want we lezen, dat het in 1438 aan de Staten van Holland en Zeeland een oorlogsschip moest leveren.

De bewoners van deze plaats stonden bij de graven van Holland in hoog aanzien. Zij werden toch de eer waardig gekeurd om als poorters of lijfwachters de wacht te houden voor de tent van de graven, wanneer deze te velde waren. Dit voorrecht zou ook den naam Poortvliet moeten verklaren.

Een nog meer tastbaar bewijs van 's Graven gunsten verkregen de Poortvlieters in 1462, toen Philips van Bourgondië beloofde de heerlijkheid Poortvliet nooit van de grafelijkheid te zullen vervreemden.

Helaas, ook op vorstenbeloften is niet altijd te bouwen: in 1509 werd de heerlijkheid toch vervreemd. Toen beklagden de Staten van Zeeland zich, dat Jeronymus Laurin deze heerlijkheid „tot zeer cleenen prijse jegens den Coninc van Castilliën gecocht hadde”.

De klacht hielp en de heerlijkheid keerde aan den graaf terug.

Tot 1704 konden de Poortvlieters hun aloude privilegie handhaven. Toen werd Jacob de Jong, pensionaris van den Briel, eigenaar van „een groote portie van Schorren en Gorzen, Thienden, Landen, Dijkettingen, Veren en Visscheriën, alsmede Ambachts-Heerlijckheden”.

Het raadhuis is zeer oud, evenals de op blz. 215 afgebeelde Kerk, welke oorspronkelijk een kruiskerk is geweest, maar waarvan het koor en de helft van het linkerzijpand zijn afgebroken.

Het fraaie orgel werd in 1806 geplaatst. Het werd ter geschenke gegeven door Abraham Dumont, koopman te Amsterdam en zijn echtgenoot Cornelia Jacoba Gaaswijk.

De bezaten te Poortvliet een buitenverblijf, waar ze vaak de zomermaanden doorbrachten. Het echtpaar maakte bij de schenking de bepaling, dat het orgel aan hun erfgenamen zou vervallen, indien het langer dan zes weken onbespeeld mocht blijven.

In den buitenmuur der Kerk vindt men een steen met het volgende opschrift:

Hiet wt cont ghi weten soo ghi ook
wel.....
In wat jaar Janneken Snellerts mi
hier liet.....
Cornelis Marinissen Thol heeft mij hier
uyt liefde
doen stellen opdat ick 't heele dorp
geriefde.
Soo d'al versinde doot hem heeft te
vroeg geraeckt
soo den ick door sijn vrouw ten
.....gen opgemaect.

De hier genoemde Janneken Snellerts was een praktische vrouw, die $\pm$ 1650 voor haar rekening een reuzenregenbak aan de zuidzijde der kerk liet metselen. Hiermede heeft zij haar dorpsgenooten tot in verre geslachten aan zich verplicht, want nog steeds voorziet deze „Kerkebak” in droge zomers de geheele gemeente van water.

Van Poortvliet naar Scherpenisse is slechts drie K.M. Het dorpje ligt aan het uiteinde van den Pluimpot, die een eind landwaarts indringt. Vroeger strekte dit water zich meer noordwaarts uit en was het ook breeder. Herhaalde inpolderingen hebben het echter ingekort en versmald.

Het waterschap Scherpenisse is als de oudste bedijking op het eiland aan te merken. Het dorp is dan ook van zeer ouden datum, maar nog ouder is het nabijgelegen Westkerke, dat thans echter slechts een gehucht is. Bij dit gehucht vindt men den „Westkerkschen berg”, een der weinig overgebleven vliedbergen, waaraan Zeeland vroeger zoo rijk was.

De berg is veel grooter en ook hooger geweest. Hij is echter herhaaldelijk afgegraven. Nu vertoont hij zich als een steil opgaanden aardhoop, die een hoogte van $\pm$ 7 M. en een diameter van ongeveer 25 M. heeft. Hij ligt midden tusschen de landerijen en is slechts op één punt zonder al te veel moeite te bestijgen. Daar is een primitieve trap in den wand gesleten door de voeten, die hem in den loop der jaren beklommen.

Veel bezoek krijgt de heuvel echter niet. Wellicht mag de Westkerksche jeugd hem eens tot speelplaats gebruiken, de ouderen bemoeien zich niet met dit overblijfsel der Romeinsche historie, of het moet zijn om er zand af te graven, dat zij al eeuwen lang gebruiken bij het bereiden van de specie, benodigd bij het bouwen van hun huizen. Veel belangstelling, laat staan eerbied voor zulk soort zaken moet men bij de landlieden niet verwachten. De arbeiders, die ik bij mijn bezoek aan den berg aan den voet in het korenveld aantrof, en die den vreemdeling met een medelijdend lachje begroetten, omdat hij zoo dwaas was op zulk een snikheeten dag naar een dooden aardhoop te komen kijken, wisten me te vertellen, dat er vroeger een huis, een kasteel op de hoogte heeft gestaan. Of het werkelijk een kasteel is geweest, betwijfel ik, maar een gebouw heeft er ongetwijfeld gestaan, dit bewezen de groote steenen, die ik tusschen de wortels van het struikgewas aantrof, afdoende.

Scherpenisse heeft zich eenige bekendheid verworven door het nog steeds bestaande gilde der Cloveniers. Dit werd den 7den Maart 1594 door Maria van Nassau, dochter van Prins Willem van Oranje, als Vrouwe van Scherpenisse opgericht. Het gilde kreeg zijn naam naar een vuurwapen, dat „Kluveurne” heette. Dit was in 1594 al wel vervangen door musketten en roeren, maar de herinnering aan de „Kluveurners” en de „kluveniers” — dat waren zij, die deze wapenen droegen — was nog levendig genoeg om de vereeniging den naam van „Kluveniersgilde” te doen aannemen. Door klankverandering is dit geworden Cloveniersgilde.

Het had oorspronkelijk ten doel de veiligheid der inwoners

Foto C. Steenberghe.

EEN VERGETEN EILAND.
BIJ OUD-VOSMEER.

te verzekeren, zooals blijkt uit de door Maria gegeven ordonnantie, die 18 artikelen telde.

Het gilde bestond uit 56 personen, allen inwoners van Scherpenisse, te kiezen door Baljuw, Schout en Schepenen. De Baljuw was krachtens zijn ambt overdeken en vormde met een deken en vier gezworenen het bestuur.

Dit gilde nu heeft zich bij alle wisselingen staande weten te houden en vierde in 1919 op luisterrijke wijze zijn 325-jarig bestaan. Welke de diensten zijn, die de vereeniging in den loop der tijden heeft bewezen, is onbekend. Van alle bescheiden, die hierop antwoord zouden kunnen geven, is niets, geen snipper, voorhanden. Alles is vernietigd of verloren gegaan. De stichtingsoorkonde is ongeveer in het midden der 19de eeuw door den heer Was teruggevonden en berust thans bij den Boekhouder der Confrerie of Broederschap.

Natuurlijk is er veel in het gilde en de gebruiken gewijzigd. Het krijgshaftige is heelemaal verdwenen en de vereeniging houdt alleen de herinnering aan haar voormaligen roem(!) levendig door de feestmaaltijden, die telken jare worden gehouden.

Als de klok op Woensdag in de Pinksterweek twaalf slaat, wordt de gildevlag van uit het raam der Gildekamer gestoken. Deze kamer is de bovenzaal van het oude raadhuis. Zij wordt sinds onheugelijke tijden als vergaderplaats voor het gilde gebruikt. Niet onmogelijk zijn de vergaderingen zelfs steeds in dit vertrek gehouden, want het gebouw schijnt, naar het jaartal 1594, dat in den gevel voorkomt, even oud als het gilde.

De vlag vertoont in het midden krijgsmatige attributen en daarom heen in gouden letters: Gilde te Scherpenisse 1594. Dit vaandel is niet het oorspronkelijke. Volgens mondelinge overlevering is het al het derde. Het vorige, dus het tweede, is in het bezit der Koninklijke familie. Toen namelijk Koning Willem III op zijn rondreis door Zeeland in 1863 ook Scherpenisse bezocht, werd het Zijne Majesteit op diens verzoek geschonken.

Wanneer de vlag ontplooid is, verlaat de tamboer het gildehuis en gaat al roffelend door de gemeente, om den gildebroeders mee te deelen, dat het gilde „open” is. De schutters — tegenwoordig zestig in getal — spoedden zich naar de gildekamer om onder vroolijken kout zich te laven aan het gerstenat, dat rijklijk vloeit.

Om 4 en om 6 uur herhaalt de tamboer zijn tocht door het dorp. Dit duurt zoo vier dagen. Des Zaterdag om 11 uur wordt het gilde weer „gesloten”.

Natuurlijk zijn deze vier dagen niet enkel aan de vreugde en vriendschap gewijd. Men behandelt ook de zaken van het gilde. De boekhouder — een functionaris van den lateren tijd — doet rekening en verantwoording en de nieuwe gildebroeders worden benoemd. De officieren — de vroegere gezworenen — hebben om de twee uur dienst en zorgen voor de richtige naleving der verschillende bepalingen, waaraan de broeders zich hebben te onderwerpen. Wie bv. ongepaste woorden bezigt, krijgt een boete van 40 ct., wie het edele gerstenat niet naar waarde schat en op de tafel morst, loopt een even groote boete op en wie des avonds de kaars uitblaast — petroleumverlichting is er niet — wordt eveneens beboet. Het is te begrijpen, dat deze boeten nog al oploopen. In de steeds vroolijker stemming, waarin de broeders gaan verkeerden, kunnen ze niet op alles gelijk letten!

Het gilde heeft echter ook nog andere inkomsten.

Ieder nieuw lid betaalt voor zijn „incomste” nog steeds

f 2.40 en een lid-bruidegom als „trouwnobel” 8 schellingen, wat dus ook op f 2.40 neerkomt, terwijl de baten van het verhuren van den zoogenaamden Schuttershof eveneens in de kas vloeien. Deze schuttershof is een weide, waar vroeger de „opschoten” werden gehouden.

Om lid te kunnen worden moet men minstens 18 jaar zijn, terwijl men hoogstens 60 jaar mag tellen. Is men eenmaal lid, dan blijft men dat voor zijn leven, tenzij men ontslag vraagt. Verarming of lichaamsgebreken zijn niet meer, zooals vroeger, een reden tot ontslag. Wel wordt iemand, die tot gevangenisstraf veroordeeld is, uit den vriendenkring gebannen.

Des Woensdagsavonds worden de nieuwe leden geïnstalleerd. In optocht trekt men naar de woning van de uitverkorenen, die op hun erf reeds een groote melkveel, met bier gevuld, hebben gereed gezet. Is deze teil tot op den bodem geleedigd, dan wordt de nieuwelving onder het vaandel geplaatst en naar de gildekamer gevoerd. Daar wordt hem het reglement van orde voorgelezen, de nieuwe broeder belooft gehoorzaamheid daaraan, de bekers worden op het heil van den geïnstalleerde geleedigd en daarmee is de plechtigheid afgelopen.

Indien er een clovenier sterft, wordt hem de laatste eer bewezen door alle broeders. Deze begeven zich tegen het uur der begrafenis naar de woning van den overledene, doch gaan niet naar binnen. Als de familieleden zich achter de

baar hebben opgesteld, sluiten de gildebroeders zich twee aan twee achter den stoet aan. De „knappe” plaatst den zilveren adelaar en de zilveren schilden op delijkkist en zoogaat het in lange rij naar den doodenakker.

Op de vier zijden der twee schilden is het volgende afgebeeld: ten 1ste een gekroond wapen door een bloemkrans omgeven; ten 2de twee gekruiste roeren, waartusschen „Anno 1632, Jan Marinisse van der Burcht”; ten 3de hetzelfde wapen als op het eerste schild, en ten 4de weer twee geweren, een ongekroond wapen, waarin een

duif tusschen drie vlammen en „1630 Marinus Balck, eerste Conyck Scherpenisse”.

De kerk met haar lagen toren, waarvan de spits slechts even boven het dak uitsteekt, is blijkbaar zeer oud. Er is veel aan verbouwd, zoodat men naast gedeelten, die zuiver Romaansch zijn, duidelijk gedeelten kan onderscheiden, die den Germaanschen bouwstijl zuiver te zien geven. Fragmentarisch gezien maakt de kerk dan ook aan den buitenkant wel een mooien indruk, maar als geheel is zij jammerlijk verknoeid.

Van binnen is er nog minder moois te zien.

De eikenhouten preekstoel, die het jaartal 1616 draagt is, als waren we in een jonge-meisjesboudoir, witgelakt, terwijl de weinige banken met een vuile groezelige verf zijn bestreken. Onaanzienlijke, grillige tegels hebben voor een groot deel de plaats der oude, eerbiedwaardige grafzerken ingenomen en grijnzen den bezoekers toe van uit een mastbosch van stelenpooten.

Toch liggen er nog een dertiental grafstenen door het gebouw verspreid en daaronder is er één, welke, naar onze vriendelijke geleidster met nauw bedwongen tranen vertelde, het lijk van een man, vrouw en hun „kinnetje” dekt.

In een muur is een gedenkplaat aangebracht voor een Engelsch officier en een drietal minderen, die den 6den Maart 1814 bij het fort Lillo sneuvelden.

(Slot volgt).

J. M. DROOGENDIJK.

Foto C. Steenbergh.

EEN VERGETEN EILAND.
DE OUDE SMIDSE TE OUD-VOSMEER.

De Bloembladen van Lao-Tze.

30) DOOR J. ALLAN DUNN.

EEN hand greep ruw aan de andere zijde van de badkamerdeur. Zij ging open, daar het slot eraf was. Keeler vond den tijd zachtjes te fluisteren: „Volg mij.” Walton knikte. De beide mannen openden de badkamerdeur aan hun kant en stonden vlak tegenover den dokter.

Redding, ongeschoren, met roode randen om de oogen, erg vermagerd, deinsde vol ontzetting achteruit, toen Keeler hem in zijn eigen kamer volgde. Walton achter zijn vriend aan, deed de deur weer op slot.

„Wat wilt ge in duivelsnaam?” vroeg Redding. „Ga mijn kamer uit of ik smijt je eruit.”

Keeler lachte bij die grootspraak.

„Ga zitten, Redding,” zeide hij. „We kunnen je heel gemakkelijk vertellen wat wij wenschen. Wanneer je vriend de chauffeur komt, willen wij bij het gesprek tegenwoordig zijn. Je kunt doen alsof wij twee vrienden van je zijn, die den tocht met je mee maken en gij kunt verder gaan en hem uithooren, waarheen hij den vorigen nacht Miss Arden heeft gereden, juist zoo als ge van plan waart te doen.”

Het gelaat van den dokter was één en al verbazing en ontzetting. Hij likte zijn droge lippen in een poging tot spreken. Er werd aan de deur geklopt.

„Dat is je koffie,” zeide Keeler. „Walton, wil jij even aannemen? Hou je stil, Redding.” De waarschuwing was overbodig. Redding was op zijn bed half bezwijmd neergezegen. Walton nam de koffie aan, gaf den jongen een fooi en schonk een kop dampende koffie in.

„Drink dit leeg,” drong Keeler aan, „terwijl ik de zaak tot een einde breng. Wanneer ge dit adres gekregen hebt, maken wij den autotocht mee inplaats van de priesters uit de zeven en veertigste straat. Waarschijnlijk hebt ge wel gegist, dat ik die man op de galerij gisteren nacht ben geweest. Ik vermoed, dat gij uw *T'au-t'ie* kameraden niet zult verlangen weer te ontmoeten als wij maken dat je de plaat kunt poetsen. Ik zal je duizend dollars in kas geven. Je kunt met ons gaan en met den trein naar Boston reizen, waar je per boot het land kunt verlaten.”

Redding zag er wat beter uit, toen hij de koffie op had.

„Wat is uw vriend?” vroeg hij.

„Als ik jou was, Redding, zou ik maar niet te veel vragen naar zijn particulier beroep. Je zoudt misschien minder aangeaan met hem kennis maken. 't Is gelukkig voor je dat hij mijn vriend is. Als ik hem toevallig je waren naam zou noemen, zou hij niet tot jouw soortgenooten behooren, vermoed ik.”

Hij haalde de schouders op, aan Reddings verbeeldingskracht overlatend de leemte aan te vullen.

„Ik bega waarschijnlijk wel een misdaad met je het land uit te laten gaan, Redding,” vervolgde Keeler, „maar wat jij op je geweten hebt, gaat mij persoonlijk niet aan, tot je mij dwingt dit te doen. Hier is het geld nu, dat ik je beloofde”. Hij spreidde tien banknoten elk van honderd dollar voor hem uit en zag hoe Redding's oogen er naar staarden als een drenkeling, die een reddingsgordel ziet drijven maar vreest dien niet te kunnen bereiken. „Het behoort je toe, zoodra wij de inlichtingen hebben. Anders zal ik je formeel aan Mr. Walton moeten voorstellen.”

„Als — als gij op de galerij waart,” stootte Redding met een dubbele tong enkele syllaben uit, „weet ge wat met mij gebeurt, als ik hun geen bericht breng.”

„Dat is geheel je eigen zaak. Als ik mij goed herinner, pochte je op je eigen handigheid jezelf te zullen beschermen. 't Is gemakkelijker voor je hùn te ontsnappen, dan Oom Sam's rechtters.” Hij knikte tegen Walton, die stil erbij zat en er buitengewoon mager, tanig en toch imponeerend uitzag.

„Maar hoe kan ik weten of gij mij toch niet in de wielen zult rijden nadat gij mij de duizend dollar hebt gegeven!”

Foto C. Steenbergh.

EEN VERGETEN EILAND.
DE KERK TE POORTVLIET.

Met zichtbaren afkeer wendde Keeler zich tot Walton. „'t Is precies, zooals ik dacht, Walton,” zeide hij. „Ik kan hier blijven en den chauffeur ontmoeten. Zonder twijfel zullen de duizend dollar hem doen spreken. De ware naam van dezen heer is.....”

„Nee, nee,” hijgde Redding. „Vervloekte Keeler, gij hebt mij in het nauw gedreven. Ik zal het doen. De man kan elk oogenblik hier zijn. Ge kunt te weten komen, wat gij wenscht en mij het geld geven. Maar ik ga niet met u mede. Ik heb voorzorgsmaatregelen genomen en kan dus er tusschen uit gaan.” Hij grabbelde in de zak van zijn kamerjapon die hij over zijn pyjama aangetrokken had, bracht een fleschje te voorschijn en schudde er een pastille uit; zij viel uit zijn bevende hand op het vloerkleed en hij trachtte haar op te rapen.

Keeler nam haar op en zeide: „Niet eerder, als wanneer wij met onze zaak klaar zijn gekomen.”

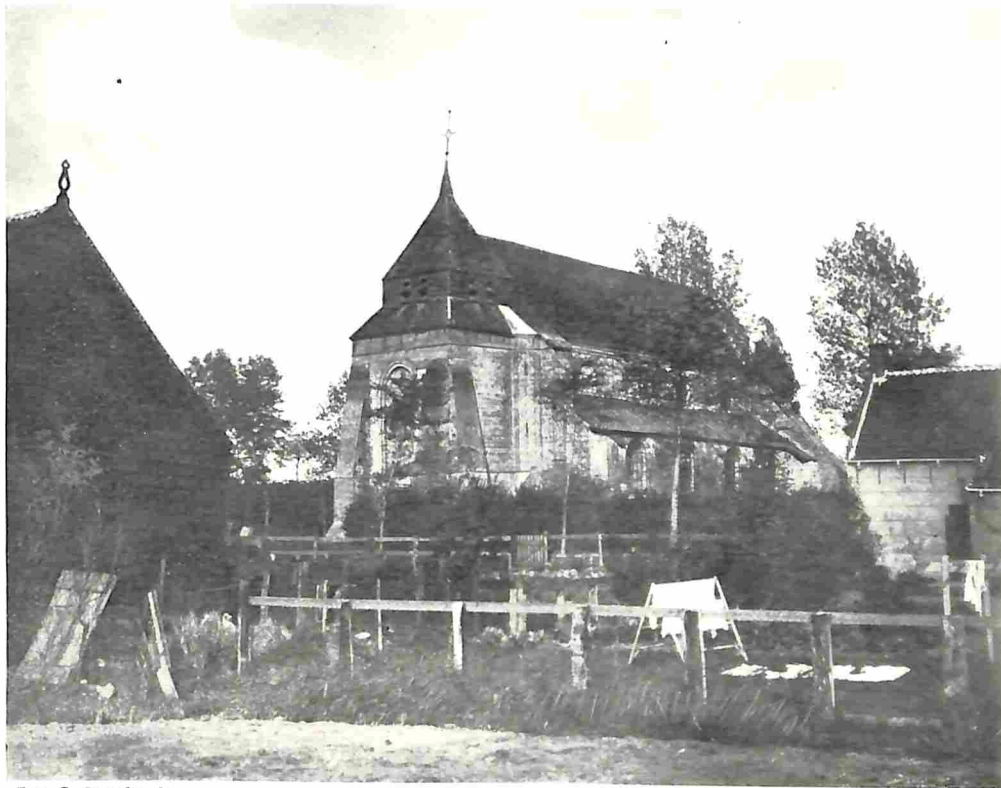

Foto C. Steenbergh.

EEN VERGETEN EILAND.
DE KERK TE SCHERPENISSE.

De telefoonbel ging en Keeler dwong Redding te antwoorden. Deze laatste slikte zijn pastille door met de rest van zijn koffie en beantwoordde den telefoonoproep.

„Laat hem boven komen,” zeide hij; daarna wendde hij zich tot de anderen en zeide: „Het is Sprague, de chauffeur.”

Stilzwijgend bleven zij bij elkaar zitten tot Sprague binnenkwam.

„Een handige vent,” dacht Keeler, „maar niet tot veel meer in staat, dan om op zijn rekening flink wat herstellingskosten te schrijven.”

Redding begroette den man vriendschappelijk.

„Wel, Sprague,” zeide hij. „Daar zijn we. Deze heeren zijn vrienden van mij, die van plan zijn den tocht mee te maken. Ben je pas gekomen?”

Sprague knikte tegen Keeler en Walton.

„De wagen staat buiten,” zeide hij. „Ik zal hem gaan stallen en naar huis gaan, ik ben doodop van den slaap. Ik sliep maar twee uur.”

„Een moeilijke tocht?” vroeg Keeler. „Hoe zijn de wegen? Mr. Redding vertelde ons, dat gij naar Massachusetts reed.”

„De wegen zijn best,” antwoordde Sprague geuwend. „Maar het rijden in den nacht maakt een mensch op, vooral als er haast is. Heeft u wat voor mij te drinken in huis?”

Keeler bestelde wat per telefoon.

„Wanneer kunt gij met ons uitrijden?” vroeg hij. „Wij zijn klaar.”

„Niet vóór morgenochtend negen uur. De wagen moet nagezien worden en ik moet slapen. Ik heb moeite gehad op den terugweg wakker te blijven. Op uw gezondheid!”

Hij dronk 't glas leeg, dat met sigaren binnengebracht was.

„Wel,” zeide Keeler, bedenkend dat hij de leiding der zaak op zich genomen had, „dan zullen wij op je moeten wachten. Mr. Redding zegt dat gij hem zeer gerecommandeerd zijt.” Hij keek naar den dokter, die den wenk begreep.

„De beste uit New York, hebben ze mij verteld. Waar ging je naar toe, Joe?” De vraag werd zeer terloops gedaan.

„'t Was, geloof ik, een geheim,” zeide Sprague met een knipoogje. „'t Scheen mij een soort vlucht. En als dit zoo was, heeft hij goed uit zijn oogen gekeken.”

Keeler schonk hem nog eens in.

„De man ontmoette haar gisteren morgen aan den trein,” ve volgde de chauffeur, zijn glas uitslurpend en breedvoerig wo. lënd door den warmen inhoud ervan, „en wij reden met haar naar een groot huis in de Negentigste straat. Gij zijt toch geen journalisten wel? gij ziet er niet naar uit. Natuurlijk,” ging hij verder, zijn glas leegdrinkend, wat hem na zijn langen rit spraakzaam maakte, „bedoel ik niets beleedigends. Daarna stuurden ze mij naar de garage terug tot zij mij zouden opbellen. Daar ontmoette ik Mr. Redding en hij gaf mij twintig dollar, om mij voor uw rit vrij te houden die een pleziertochtje zou zijn.”

„Ik vermoed, dat zij ruzie hebben gekregen, ik werd tenminste opgebeld om ze terug te halen. Zij wachtten boven op de stoep, ik opende het portier en sloeg het dicht. Zij sprongen erin en weg vlogen we. Een of andere vogelverschrikker achtervolgde ons in een auto, misschien wel haar vroegere man. Mijn man beval mij spoed te maken en we

holden voort. 't Is niet voor de eerste maal geweest, dat ik voor Cupido gespeeld heb. Wij sloegen 't record en bereikten Hoosac Falls om vijf uur dertig vanmorgen.

„Ik verliet ze in de beste orde in Hone moon Lodge, een wit huis met groene zonnblindes en geheel bedekt met rozen, appels in den boomgaard, een kleine, regelmatige hof van Eden, voor ze in gereedheid gebracht met den naam „Huize de Eglantier” op het hek. Hij gaf mij mijn geld met een fooi en geloof me, hij had een soort van rol bij zich. Ik gaf hem mijn zegen en reed weg om wat te kunnen eten en den ouden wagen wat voedsel toe te dienen in de garage van Hoosac Falls, een paar uur door een dutje te doen en terug te rijden.”

„Is Hoosac Falls een aardige plaats?” viel Walton hem in de rede.

„Een regelmatig saai zomerverblijfplaats. Drie hotels, veertien pensions, twee garages en de dorpsmid. De tortelduiven hebben zich achter den heuvel verscholen, op een mijl afstands van de vacantiëgasten. Wij komen er morgen voorbij als u over de Mohawk Trail wilt rijden. Hoe laat wenscht u te vertrekken?”

„Wij zullen de garage opbellen en 't je vanavond laten weten,” zeide Keeler. „Zal ik nog eens inschenken en wil je nog niet een sigaar?”

* * *

Op het oogenblik dat de man hen verliet reikte Keeler de duizend dollar aan Redding over.

„Dat is voor u om u uit de voeten te maken,” zeide hij. „Walton, kijk jij de treinen na? Als er spoedig een gaat kunnen wij tijd uitwinnen door daar gebruik van te maken; er is een garage in het dorp, dat weten wij nu. Gij gaat met ons mee, Redding, en zoekt aansluiting met Boston of waarheen ge wenscht te gaan.”

„Waarom? Ik zeide u toch dat ik reeds mijn eigen plannen maakte.”

„Zeker. En die plannen zullen zeker wel inhouden om nog eens weer duizend dollars van de priesters los te krijgen. Waarschijnlijk hebben zij iemand uitgezonden om ons beiden in 't vizier te houden. Walton en ik zullen daar naar uitkijken. Gij zult veel vili-ger zijn in ons gezelschap dan in uw eigen. Maar vóór wij

Hoosac Falls bereikt hebben gaat ge met ons mede. Kleed je zoo gauw mogelijk aan. Als er geen trein gaat, huren we een taxi.” Hij liep naar de deur toe, sloot haar en stak den sleutel in zijn zak.

„Laat de badkamerdeur open, Redding,” waarschuwde hij, toen hij naar de aangrenzende kamer liep, waar Walton aan de telefoon in gesprek was.

„Wij hebben geluk, Keeler,” zeide de laatste, toen hij den hoorn ophing. „De exprestrein verlaat het Centraal Station over dertig minuten en zal op verzoek stoppen in Hoosac Falls. 't Is beter om hem te zeggen, dat hij voortmaakt,” voegde hij eraan toe.

Keeler riep Redding. Maar toen hij geen antwoord ontving, liep hij diens kamer binnen. Redding lag schuin op zijn bed uitgestrekt, nog steeds in zijn kamerjas.

Een spuitje lag naast een zijner zwakke handen; Keeler trok de zware oogleden open en zag de samengetrokken pupillen.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenlergh.

EEN VERGETEN EILAND.
DE OUDE MOLEN BIJ SCHERPENISSE.